

BUIITEN

30^E JAARGANG N^O. 7

ZATERDAG 15 FEBRUARI 1936

Foto W. H. Dingeldein

HET PASGEBOREN BEEKJE IN HET BRONNENDAL
(BIJ HET ARTIKEL: „HET NOORDWENTSCHE HEUVELLAND”)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE JONGE HERDER, NAAR HET DUIJSCH VAN ERNST WIECHERT (4)	BLZ. 74—75
SPOREN IN DE SNEEUW (GEÏLL.), DOOR DR. G. BARENDRECHT	BLZ. 76—79
HET NOORDTWENTSCHE HEUVELLAND (GEÏLL.) (III), DOOR W. H. DINGELDEIN	BLZ. 73, 79—81
TRICHOCEREUS SCHICKENDANTZII, EEN GEMAKKELIJK GROEIENDE CACTUS (GEÏLL.), DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 81—82
NAAR ABISKO (GEÏLL.), DOOR MR. J. VAN DER SCHEER	BLZ. 82—84
HET SNEEUWKLOKJE, DOOR W.	BLZ. 84
SCHOLEKSTERS OP DE PIER TE IJMUIDEN (ILL.)	BLZ. 84

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, is verboden.

DE JONGE HERDER

4) NAAR HET DUIJSCH VAN ERNST WIECHERT

HIER poogde de weergeldeischer zwakjes een tegenwerping te maken, maar werd door een handbeweging van Christoph tot zwijgen gebracht.

Toen uit Michaels kort, bijna onwillig afgelegd verslag de toedracht der zaak ten duidelijkste gebleken was, stond de burgemeester, wiens oogen nu straalden, op. „Wij hebben”, zei hij plechtig, „door Gods wijsheid twee dingen toebedeeld gekregen, opdat de streek niet overmoedig werd: een burgemeester, die gezien mag worden en een stier met den naam Bismarck. Wij hebben daar nu een derde bij gekregen, een herder, die krachtens Gods wil hier geplaatst is tegen de Kanaänieten! Wij hopen, dat verder niets meer te zeggen is!”

En met een weidsch gebaar wees koning Christoph naar de deur, waardoor Labans vader woordeloos en het grijze hoofd moedeloos schuddend weg sloop.

Van dezen dag af was Michael een held, zooals immers in de geschiedenis van vele volkeren heldendom dikwijls eerst met een buil begint, die op 's vijands voorhoofd opzwelt, terwijl de geschiedenis niets weet te zeggen van al hetgeen aan deze buil voorafgegaan is of afgezien van zulke daden in de borst van haar zonen opstijgt en een milden glans verspreidt.

Niet, dat Michael nu bijvoorbeeld uit de hand van den schout een kroon ontving, of dat de vrouwen van het dorp bijeenkwamen, om een purperen mantel voor hem te naaien. En de jeugd van het dorp, hoezeer zij deze zege beschouwde als een overwinning van hen allen, was toch zoo onbekend met de gewoonten des groote wereld, dat zij niet eens op de gedachte kwam, een fakkeloptocht voor hun held te houden, waarmee immers anders jonge harten op schoone en stralende wijze hun dank plegen te betuigen. En zelfs het voorstel van den burgemeesterszoon, hun herder voortaan „David” te noemen, verloor na aanvankelijke geestdriftige instemming zijn betooverenden glans, omdat hun tijdig te bin-

nen schoot, dat ook de marskramer van de streek zoo heette, die met bretels, glazen kralen en haar linten van dorp tot dorp trok, die met het linkerbeen helaas onmiskkenbaar hinkte en wiens geheele houding en gestalte — waaraan de „buikwinkel” mede schuld droeg — niet den indruk maakten, als zou hij uit een strijd tegen Goliath of ook maar tegen Laban zegevierend en heldhaftig te voorschijn treden.

Alles bleef dus uiterlijk, zooals het geweest was, en slechts dit kwam veelvuldiger voor, dat nu en dan een der dorpsvrouwen Michael over het blonde haar streek, wanneer hij haar koe of geit aan de erfpoort afleverde en dat nu en dan een der mannen, tegen de schutting leunend, hem vroeg, wat hij van het weer dacht en dan nadenkend knikte bij Michaels antwoord, waarbij hij dan nog onderzoekend naar de avondwolken keek.

De ondervraagde echter ging met stil gezicht verder, de bloote voeten in het stof van den weg, den basthoorn over den schouder, den slinger in de bruine hand. De achting, genegenheid en liefde, die men hem toedroeg, ontgingen hem niet, maar zijn wenschen waren gering in aantal en beteekenis, en het hielp hem wel in dezen niet ongevaarlijken tijd dat hij elken morgen zijn kudde langs de open plek dreef, waar hij als kind gezeten had, naast twee heel stille mannen, van wie de eene den mond vol aarde en de andere zoo stille oogen gehad had, dat hij met een lindentwijn deze in hun weerloosheid had moeten beschermen.

Nu was daar niets meer van te zien. Wilgeroosjes overwoekerden den bruinen sparrestomp, nieuw gras was over het spoor van den val gegroeid en slechts de wiewaal, verborgen in het hooge takwerk, liet nog steeds over de twijgen zijn gulden lied vallen, dat naar het paradijs zocht, maar het nooit vond. Voor Michaels oogen echter kwam het gebeurde elken morgen opnieuw op, zonder smart of angst, maar met een blijvende ontroering en vermaning, als zou het hem voor altijd ontzegd zijn, al te luid te zijn op deze aarde, die hem in zijn prille dagen zooveel stils getoond had.

Slechts één ding, dat hij door zijn eerste gevecht won, maakte hem diep gelukkig: de vriendschap van zijn leeftijdgenooten, die door geboorte, stand of bezit hoog en bijna onbereikbaar boven zijn armoede stonden, ofschoon zij in levenswijze, bezigheden en neigingen niet veel van hem verschilden. De wetten van het dorp en van de streek, hoe weinig ook in aanraking gekomen met den loop der groote wereld en haar maatstaven van hoog en laag, hielden toch, zij het ook ongeschreven, vast aan bezit en macht, ja, ook aan datgene, wat het volk meende te verstaan onder ontwikkeling en voornaamheid. En ofschoon Christoph, de zoon van den schout, en de beide boschwachterszoonen en Adam, de zoon van den landheer, het nooit versmaad hadden, hun namiddagen bij Michael door te brengen, leergierige en dankbare leerlingen in de wetenschap van het nesten-uitthalen, het adder-vangen of de kreeften-zijn, hun jongen leermeester als het ware uit de vrije wereld te halen, hem de geheimen te laten zien van de tuinen of kamers hunner ouders en op den Zondag door-de-weekschen-dag vanzelfsprekend was.

Thans evenwel, na de glorie van deze overwinning en meer nog na de rustige waardigheid, waarmede Michael uit deze zege te voorschijn getreden was, verloor het gemeenschappelijke leven der „grooten” uit de omgeving met hun nederigsten dienaar ook het bedrukkende van een in stilte gedulde minzaamheid, en ofschoon Michael bijvoorbeeld niet genood werd aan een feestelijken avondmaaltijd in het landhuis, hetgeen, gezien den toestand van zijn herdersjasje en het volkomen gemis van elke voetbekleding, ook zijn moeilijkheden meegebracht zou hebben, toch kwam het voor, dat Adam met schitterende oogen een „groet” van zijn ouders kon overbrengen, dat Friedrich en Wilhelm, de zoons van den houtvester,¹ een oude lederen weitasch als „eeregave” van hun vader overhandigden, en dat zelfs Christoph, een nog ongekrond kroonprins en dus het eerst blootgesteld aan jaloezie, een glimlachende opmerking kon maken over den gouden tand van het dorp, waaruit bleek, dat bij de vastberadenheid en handigheid van een kleine, bruine en laag-geboren vuist hooger schatte dan de wel sprekendheid van een schitterenden mond en het bezit van een stier met een historischen naam.

Ook uit deze verheffing van een laag-geborene ontstond voor den aldus gelukkig gemaakten jongen geen tweespalt in zijn stille leven. Het kwam voor, naarmate de zomers kwamen en gingen, dat hij stil bij zijn vrienden moest zitten en luisteren naar de vroege wijsheid van hun hogere scholen, waaraan zij in onschuldigen bluf grootsche beschrijvingen wisten vast te knopen van het stadsche leven. En ofschoon wel eens een weemoedige barst dreigde te komen in den beschaduwden spiegel van zijn bestaan, schoof hij dit met een handbeweging ter zijde, keek in de veranderde oogen van zijn vrienden en zei dan glimlachend, dat een leeraar wel heel groot kon zijn en zeker ook nuttig voor het bestaan der groote wereld, maar dat het wel grappig moest zijn, hem bijvoorbeeld tegenover „Bismarck” te plaatsen, wanneer het dezen inviel, de aarde op zijn horens te nemen, en het dan aan hem te laten, dezen weer in zijn donkeren stal te brengen. „Er moeten wel leeraren zijn”, besloot hij dan, „maar er moeten ook herders zijn, en het zou er treurig uitzien op een wereld, die geen herders meer noodig had . . . ja, ik geloof, dat het er heel treurig zou uitzien . . .”

En dan knikten de anderen zonder tegenspraak en wanneer men hun aangeboden had, met Michael te ruilen, zou geen van hen ook maar een oogenblik gearzeld hebben en kleurige dassen, meisjes en de kennis van Latijnsche oden met een verachtelijk lachje gegeven hebben voor de kunst, een steen te kunnen slingeren zooals Michael of den basthoorn zóó naar den avondhemel te heffen, dat zelfs de wolken schenen te gloeien van de tonen, die aan den rand van het veen over de blijde¹ weerklinkende wereld schalden.

En alleen deze vier grooten van de omgeving werden ook door Michael waardig bevonden, deel te nemen aan datgene, wat buiten zijn dagelijksch beroep lag en dat een paar maal in den loop van den zomer als een hoogtij zijn streng regelmatig leven onderbrak: aan het nachtelijke hoeden der paarden. Wel kon het dorp met zijn drie hoeven en twee pachtplaatsjes niet datgene bijeenbrengen, wat Adam vaag als een droom voor zijn verrukt geestesoog zag,

een kudde van wilde en trotsche mustangs, en wellicht met een paard, waarbij vergeleken dat van Winnetou slechts een onbeholpen en achterlijk dier geweest was. Het dorp bezat niet eens een koetspaard, ongewend aan alle landelijke heerdiensten, maar toch waren er vijftien paarden en veulens, die op het burgemeesterlijke erf verzameld waren, en over hun warme lijven lag niet de armelijke, duffe lucht van een veendorp, maar de trotsche, wilde geur van eindelooze prairieën, en wanneer zij de koppen ophieven en de fijn geaderde ooren opstaken en met de vochtige neusgaten door den avondlijken rook der hoeven heen den geur der verte opsnoeven, dan was dit niet de verte der nabije meeroevers of koele boschranden, maar de verte van een werelddeel, waarboven een bloedroode zon grenzenloos eenzaam wegzonk en waarmee de groote daden der helden verbonden waren, en de glans van den roem, en de bleeke schijn van een eenzamen dood.

Tegen den namiddag is Christoph, de kroonprins, op het schuurdak bij hem thuis geklommen en heeft zoo lang met een wit zaailaken gezwaaid, tot hij antwoord gekregen heeft van den toren van het landhuis en het dak der houtvesterswoning. Het is een lang afgesproken teeken en nu, tegen den avond, terwijl de wereld naar hooi en seringen geurt, staan zij allen op het erf van den schout, ieder met een slinger van hazelaarhout, met boog en pijlen, die een met gesmolten lood bevestigde ijzeren punt hebben, en met een gescherpte houten lans in den arm. De zonen van den houtvester hebben, daar zij het beroep van krijger en woudlooper het naast staan, iets bijzonders aan hun uitrusting, waaraan de oogen van het dorp bewonderend hangen: een groene botaniseertroniem met daarop geschilderde roode anjers en een buks van 6 millimeter kaliber, voor kogeltjes en hagel, een wonder van techniek uit het Oude Europa, die gedachten wekt aan gevelde buffels, aan neerstortende Kraaienpoot-Indianen, aan knarsetandend stervende Labans uit alle windstreken.

Zij staan naast de paarden, onbeweeglijk, met gezichten als vóór den slag bij Mars-la-Tour. Tot Michael komt. Hij komt blootsvoets als altijd, behoedzaam, ernstig en stil. Hij heeft slechts zijn herdersjas over den arm en den slinger in de hand. Hij kijkt zijn vrienden met een flauw glimlachje aan, dat een eigenaardig rijpere, goedmoedige uitdrukking om zijn lippen brengt. Dan legt hij de hand in de manen van zijn paard en zegt zachtjes: „Op!”

Michael rijdt voorop met drie paarden; dan komen de anderen. Zij hebben een trensteugel, en zadel noch paardedeken. De veulens volgen als kalveren achter hen aan. Elk rijdt achter zijn voorman, de lanspunt naast het rechter paardenoor.

„Mijn hemel . . . wat rijden ze . . .” zegt de vrouw van den burgemeester zachtjes, „wat rijden ze . . .” En het klinkt, als was dat alles treurig en gevaarlijk en grootsch. Maar de jonge gezichten zien weg over deze stem, over menschen en daken, naar een oneindige, zwijgend wachtende verte.

Achter de laatste pachthoeve heft Michael de hand op, en zij draven. Rossig nog staat het stof boven hen. De vischarend keert naar huis terug, onder bestraalde wolken, en nevels stijgen op boven den elzenrand. Wijd is het land, de weiden, het verre bosch.

(Wordt vervolgd)

Foto's Stephainisky

LINKS: SPOOR VAN EEN HAAS; MIDDEN: DE HAAS HEEFT VAN EEN UIT DE SNEEUW STEKEND STOKJE ONDERZOCHT; RECHTS: SPOOR VAN EEN DOODZIEKEN HAAS

SPOREN IN DE SNEEUW

DOOR Dr. G. BARENDRECHT

SPOREN lezen is niet ieders werk. Dat lezen wij al in de Indianenboeken onzer jonge jaren, waarin de helden het in deze kunst en trouwens nog in vele andere, niet minder ongewone, wonderver gebracht hadden. Met eerbiedige verbazing lazen we hoe de ervaren woudlooper het spoor van zijn vijand niet alleen dagen lang vervolgde door het hoge gras der prairiën, maar hoe hij zelfs nauwkeurig kon vertellen hoeveel mensen daar waren voortgetrokken, wat voor schoeisel zij droegen, op wat voor rijdier zij zaten en nog duizend bijzonderheden meer. Enkele bijzondere knapperts konden al die details zelfs nog blijven vervolgen als het spoor over een harde rots doorliep of zelfs een eindweegs door het water ging. Wij waren toen natuurlijk met ontzag vervuld voor de lieden, die tot zoo iets in staat waren, maar, tot de jaren des onderscheids gekomen, meenen wij toch nog meer respect verschuldigd te zijn aan de vruchtbare fantasie van de schrijvers dier boeken. ☞ Met dat al blijft het een feit, dat er mensen zijn, die uit het spoor van een dier (we laten de studie van menselijke voetsporen nu maar over aan de politie) conclusies weten te trekken, die aanvankelijk de meest ongeloovige verbazing wekken. Vooral de jagers van den ouden stempel, waarover we hier al meer geschreven hebben, de woudloopers van Europa, waren daar bijzonder sterk in. En wie de oude jachtboeken leest zooals zij vooral in de vorige eeuw in Duitschland in groot aantal zijn verschenen, komt al gauw tot de overtuiging, dat alleen een ervaring van tientallen jaren het mogelijk maakt, zoo vertrouwd te raken met de voetsporen van hert en ree, vos en das, dat men alleen op het gezicht van die voetstappen kan vertellen aan welke gemoedsaandoeningen het dier, dat ze maakte, ten prooi was. ☞ Of die kunst van sporen lezen heden ten dage nog zoo in de perfectie verstaan wordt, betwijfel ik; de jagers zijn nu andere mensen dan vijftig jaar geleden. ☞ Maar

wat ik wel zeker weet is, dat er velen zijn, die meer uit zoo'n spoor halen dan schrijver dezes en de lezer kan zich dus troosten met de gedachte, dat hij geen verhaal te lezen krijgt, dat hem doet wanhopen aan zijn eigen waarnemingsvermogen, maar enkele eenvoudige overpeinzingen waartoe de voetsporen in de sneeuw aanleiding geven. ☞ De eerste gedachte, die zoo'n door geen menschen voet betreden sneeuwtapijt van eenige dagen oud doet opkomen, is, dat er toch wel veel meer dieren buiten schijnen te leven, ook in het hartje van den winter, dan wij wel zouden denken. Ik heb dat nooit zoo sterk ondervonden als in den strengen winter van 1928—'29, in het Naardermeer. De groote vlakten van bevroren water en vooral die van de ondergesneeuwde ruigtevelden langs de randen waren na een paar weken één groot warnet van duizenden elkaar kruisende sporen. Natuurlijk veel sporen van vogels, maar daar tusschen toch ook ontelbare sporen van zoogdieren, meerendeels roofdieren, wezels, hermelijnen en een enkelen bunzing. En hoeveel maal in een jaar krijgen we die dieren zelf te zien? Met die sporen in het Naardermeer was natuurlijk niet veel meer aan te vangen, ver te ver volgen waren ze niet, daarvoor liepen ze te veel kras door elkaar. Om praktisch nut van de sneeuw te hebben moet je er eigenlijk dadelijk op uit nadat ze gevallen is; dat doen de stroopers ook. De jager echter niet, tenzij uit louter liefhebberij, want de jachtwet verbiedt van ouds het jagen bij „spoorlocaliseeren, wat aan den wildstand natuurlijk niet ten goede zou komen. Vooral de lui, die er op uit zijn om konijnenholen uit te graven zien nu in een oogeblik of de bewoner thuis is of niet. Van de grootere jachtdieren kunnen natuurlijk vooral herten en reeën gemakkelijk in hun schuilhoeken worden opgezocht, maar die jacht heeft bij ons niet veel te beduiden. ☞ Maar ook zonder hebzuchtige bedoelingen en zonder

EEN WIRWAR VAN PATRIJZENSPOREN, EEN BEWIJS, DAT DEZE VOGELS OOK 'S WINTERS GEZELLIG LEVEN

al te veel ervaring als spoorzoeker te hebben is het toch een fascinerende bezigheid op een mooien winterdag de witte wereld in te gaan en te zien welke wegen onze wilde dieren alzo bewandeld hebben. ☼ In vele streken stuiten we al dadelijk op konijnsporen en op andere plaatsen vinden we in plaats daarvan de voetstappen der hazen, die er nogal op lijken. In beide gevallen worden, indien het dier zich snel heeft bewogen, de achterpooten telkens vóór de voorpooten neergezet en staan vrijwel naast elkaar, terwijl de kleinere indrukken van de voorpooten nogal verspringen. Die hazen en konijnen hebben het, vooral als er lang een dikke laag sneeuw blijft liggen, hard te verduren in den winter. Alle grasland ligt dan diep bedolven en ook de resten kool op de groenteveldjes zijn soms niet meer te bereiken. In zulke omstandigheden komt iemand licht tot wanhoopsdaden en zoo maken dan onze vrienden zich den boschbouwer tot vijand, vooral door de schorsbijterij. Dat heb ik eens heel mooi gezien in het Gooi; daar hadden op vele plaatsen de konijnen de bast van het eikenhakhout onderhanden genomen en nu was het merkwaardig om te zien hoe hoog die vraatsporen de struiken in gingen. Takken, die tot op een meter boven den grond geschild waren, waren geen zeldzaamheid, maar de dubbele hoogte kwam ook vaak voor. Men kan zich haast niet voorstellen, hoe zoo'n konijn, wiens geheele lichaamsbouw toch op andere bezigheden is ingericht, er in kan slagen zoo hoog te klimmen. ☼ Het groot-

ste deel van de hazen- en konijnsporen levert niets bijzonders op; zij loopen in alle richtingen kriskras door elkaar, zooals de dieren rondgezworven hebben op zoek naar voedsel. Alleen uit den afstand der indrukken en de diepte kan men iets opmaken omtrent de meerdere of mindere haast, die de dieren gehad hebben. Soms vindt men een aanwijzing, dat het dier zijn tocht om de een of andere reden onderbroken heeft. Onregelmatig verspreide pootindrukken, soms ook de lange indrukken van den heelen achtervoet, als het dier even overeind gezeten heeft, verraden, dat er iets bijzonders is gebeurd. Zooals uit een der foto's blijkt, kan dit bijzondere bestaan uit de ontmoeting met een

simpel stokje, dat uit de sneeuw steekt. Een andere maal vinden wij het spoor van een dier, dat er blijkbaar slecht aan toe was, òf ziek door gebrek aan voedsel, òf wel aangeschoten en nu op weg naar een rustig plekje om het einde af te wachten zonder door de bonte kraaien te worden aangevallen. Aan de lange uithalen van iederen voetstap is duidelijk te zien, dat het dier zich nog slechts met moeite heeft kunnen voortslepen en zijn pooten nauwelijks meer van den grond heeft gekregen. ☼ Weer een andere maal ontdekken wij, dat iemand anders ons is voorgeweest bij het vinden van het konijnspoor: op een gegeven oogenblik voegt zich hierbij een tweede serie pootindrukken, telkens vier vlak bij elkaar met een groote

DE WEZEL HEEFT EEN ONDERZOEK BIJ DEN DUIKER INGESTELD

tusschenruimte tusschen elk viertal. Dat is het spoor van een wezel, of, als het grooter is, van een hermelijn. Deze dieren bewegen zich met een spanrupsachtige beweging voort en zetten daarbij telkens hun

achterpooten zoo dicht bij de voorpooten neer, dat in dikke sneeuw de indrukken haast samenvallen. Als zoo'n hermelijn eenmaal een konijnspoor gevonden heeft, moet het al raar loopen wil hij het slachtoffer niet te pakken krijgen. Uren lang volgt hij hem met onbezweken volharding en als het spoor naar een hol voert, aarzelt hij geen oogenblik om daarin af te

dalen. En voor het konijn, dat eenmaal door een wezel of hermelijn besprongen is, is er geen redding meer. Langzaam en onontkoombaar dringen de scherpe tanden door vacht, huid en spieren tot de hals-

slagader is bereikt en dan is het warme bloed vaak het eenige wat de roover van zijn prooi consumeert. Hier en daar zijn ook nog sporen van vossen en herten te zien, maar dat is natuurlijk uitzondering, in de meeste streken van het land blijft het bij kleingoed. Wanneer het niet te koud is vinden we op beschutte plekken zelfs wel muizensporen, vooral van de

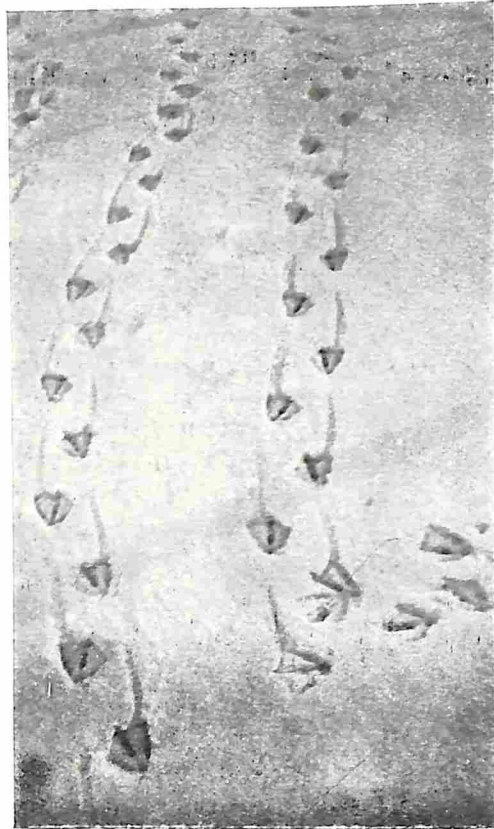
alomtegenwoordige boschmuis, die zich verraadt door het sleepspoor, dat de lange staart tusschen de pootindrukken achterlaat. Want ook die kleine dieren brengen volstrekt niet den geheelen winter slapend door; er zijn woelmuizen, die heele gangen onder de sneeuw graven en zelfs de spitsmuizen worden af en toe op de sneeuw gesignaleerd. Ook de egel

maakt wel eens een loopje en aangezien dat allemaal op de sneeuw geregistreerd wordt, krijgen we een sterken indruk van het dierenleven, dat in onze omgeving te vinden is. Het zijn overigens volstrekt

niet alleen sporen van zoogdieren, die wij in de sneeuw aantreffen. De talrijke vogels, die probeeren hier hun kostje op te scharrelen, laten ook heel wat teekenen van hun aanwezigheid achter. In de eerste plaats natuurlijk de talrijke bonte kraaien, die overal rondvagebondeeren, in de hoop iets eetbaars te bemachtigen. Zoo- dra het hermelijn zijn prooi in

den steek heeft gelaten, komen ze van alle kanten aanzetten om hun aandeel op te eischen en dan vinden wij later om het afgekloven karkas een gewriemel van vogelpooten. Sporen van patrijzen en fazanten zijn ook

ook vaak te vinden, die van de laatste zelden alleen. Vele vogelsporen hebben uit den aard der zaak een duidelijk begin en eind. Zoo ver- toont de foto hiernaast de plek waar een fazant is neergestreken, de lange staartveeren hebben diepe indrukken in de losse sneeuw achtergelaten. Ook sporen van wilde ganzen zijn soms te vinden, maar daar moeten we toe-

LINKS: DE GANZENCOLONNE IS RECHTSAF GEZWENKT; RECHTS: HERTENSPOR

SPOREN VAN FAZANTEN MET DE PLAATS, WAAR EEN VOGEL IS NEERGESTREKEN

vallig eens op terecht komen, want dat zijn altijd heel wispelturige wintergasten, die lang niet overal voorkomen. In tegenstelling met de brandganzen en rotganzen, die zich gewoonlijk vaak in zee ophouden, blijven zij meer op het droge en zijn door hun groote schuwheid moeilijk te besluipen.

SPOREN IN DE SNEEUW. SPOOR VAN EEN SLUIPENDEN VOS

Het Noordtwentsche heuvelland

DOOR W. H. DINGELDEIN

(III)

HET centrale gedeelte van het Noordtwentsche heuvelland wordt gevormd door het hoge heideplateau van Nutter en Hezinge, gemiddeld 70 meter boven AP. gelegen, doch waarvan enkele verheffingen dicht de 80 meter naderen. Van dezen Noord-Zuid gerichten rug stroomen tal van beekjes naar links en naar rechts, deze naar de Dinkel, gene naar de beken, die ten slotte in de Regge uitmonden. Deze hoogvlakte, die aldus twee stroomgebieden scheidt, vertegenwoordigt nog een vrij ongerept stuk natuur; ongerept in den zin, dat de mensch er nog niet al te storend heeft ingegrepen. Eertijds heerschte hier de bruine heide oppermachtig, doch in den loop der jaren zijn groote stukken ervan beplant met grove dennen; in den laatsten tijd, bij verheldering der boschbouwkundige inzichten, ook wel met gemengd loof- en naaldhout. Voornamelijk is dit het geval ter weerszijden van den Hooijdijk, den breeden rechten weg, die door de boerschap Hezinge naar de Dinkelweiden leidt en kort geleden verhard is met klinkers, zoodat ook voor auto's een der mooiste stukken van dit gebied ontsloten is. Van Zuid naar Noord wordt de heide doorsneden door den zandweg, die dicht bij de Nutter school, boven op het hoge roggeland, den harden weg verlaat en naar de grens loopt. ☞ Hoe heerlijk is het op deze hoge heide, een zachtgolvend terrein, waaraan de donkere dennenbosschen en singels nog grootere bekoring geven. Hoe ruim is hier de horizon, die zich in een grooten halven cirkel om ons zelf als middelpunt spant. In alle jaar-

getijden moet men dit schoone land leeren kennen: in het prille voorjaar, als de lucht begint te breken en in de luwte der beekdalen het gras begint uit te steken, de dotterbloemen beginnen te knoppen en de bruine veldbiesjes hun gele meeldraden laten zien. In de Meimaand en den Pinkstertijd, als de kruipbrem op de knappende droge heide groote plekken geel kleurt en de bezembrem aan den rand van wegen en eschwallen oplaait in gouden brand. In den midzomer, wanneer de struikheide een zee van purper-ruggen van Nutter en Hezinge beklimmen en weer afdalen en de hooge roggelbulten bij de boerderijen worden opgetast. In den laten herfst, als de laagstaande zon eiken- en beukenbosch doet gloeien in bruin-rood, brons en geel met honderden overgangen, de bast der berken witter schijnt dan ooit te voren en de jeneverbesstruiken bij de bronnen als roerlooze wachters staan. In den winter, als de rijp de dunste takjes en sprietjes in een schitterend hulsel van broos kantwerk sluit, of wanneer het sneeuwkleed onder een mistige lucht een beeld van verlatenheid en melancholie wordt. ☞ Vele beken hebben hier haar oorsprong. Haar brondalen zijn zoo mooi als nergens anders hier te lande. Gij wandelt over de heide met haar witblinkende grintkuilen en staat plotseling voor een groene oase, een langgestrekt erosiedal met steil afdalende wanden. Welig struikgewas en een warreling van kamperfoelie en stekelige bramen onder opgaand hout vormt den buitensten zoom. Tusschen de witte berken door, die een ranke poort vormen, daalt het zandpad, diep uitgelopen door de pooten der schapen, die zich naar hun drinkplaats spoeden, af naar de laagte, waar een tapijt van grassen en kruiden groeit en bloeit. Pas op, waar ge uw voet zet,

HET HERMELIJN MAAKT EEN SPRONGSPOOR

als ge de kom betreedt. Ge meent vasten grond onder de zolen te hebben, maar zakt ongemerkt tot aan de enkels weg en redt u ten slotte door sprongen van het eene zeggebultje op het andere. Soppig en drassig is de dalvlakte, overal klokt en ruischt het water, dat uit honderden onzichtbare adertjes te voorschijn komt en onmiddellijk de kuiltjes vult, door uw voetstappen gemaakt. Al die wellen, ontspringend op het grensvlak van de tertiaire klei, die de kern der heuvels vormt, en de diluviale zand- en grintlaag, die daarover ligt gespreid, voeden het zilveren waterloopje, dat een weg zoekt door de laatstgelegen plekken van het dal. Helder als kristal, koud als ijs is dit bronwater, het omvloeit de grashalmen, de rusch- en zeggepollen, de uitgebloeide dotters, de teere blauwe beekpunge en vergeetmij-nietjes en de forsche planten der breedbladige watereppe en oeverzuring. Aitijd, wanneer ik aan zoo'n beekdal sta, worden mij vanzelf de verzen van den meester-dichter Gezelle bewust, die spreken van de „waterleikens, vluchtig vlietende onder 't gers", die nooit het loopen moede worden en hobbel-drobbel, krinkelwinkel zich voortreppen door het grazige dal. Of de dichtregels van den ouden Staring: Nu baant zich 't nat een heimlijk pad, en tjlpt en fluistert met bloem en blad — volkomen zuiver waargenomen. Even verder vormt het pasgeboren beekje een watervalletje, als een kei in den weg ligt of een boomwortel het tracht tegen te houden. Dan is het een geruisch en geklater, dat samenvloeit met het gesjirp van de veldkrekels en het gezwaat van den wind in de kronen der oude peppels. Uit kleinere zijdalen komen waterloopjes, die hun nat storten in het hoofdstroompje en een halven kilometer is dit nog niet oud, of het is reeds zoo waterrijk, dat men het tusschen dammen kan opstuwen, om de levende kracht in dienst te stellen van het molenbedrijf. ☞ Talrijk waren eens die watermolentjes op de Noordtwentsche beken. Op de kaart van Ten Have-De Lat, anno 1743, tel ik er twee op de Springendalsche beek, één op de beek bij het domaniale erf Scholte Splinterink, drie op de Oude Beek in Groot Hezinge en Vasse, twee op de beek bij Geesteren, behalve dan nog de reeds genoemde bij het Huis Ootmarsum. Vele ervan zijn verdwenen, maar die er nog overgebleven zijn, zijn van een groote bekoring. Voor mijn eigen gevoel is het molentje van de Hazelbekke wel het mooist, ook door zijn ligging aan de Oude Beek, wier bronnen op de Westhelling van de heide bij de Braakhuizen liggen en die door een zeer geaccidenteerd terrein stroomt. Bij de groote

Foto W. H. Dingeldein

DE POORT VAN RANKE BERKEN BIJ DE BRONNEN

boerderij de Hazelbekke in Nutter, die met zijn schuren en schoppen, zijn roggehoopen en spiker even ten Noorden van den weg Vasse-Ootmarsum onder de hoge eiken ligt, draait het rad van dit molentje rond. Rechts van den weg, die over het erf loopt, ligt in een krans van overhangend geboomte de molen in een kranen van overhangend opgestuwd en eenden vijver, waar het water wordt opgestuwd en eenden ploeteren in het kroos. Door een duiker wordt het onder den weg heengeleid en plent dan, wanneer een schut wordt opgetrokken, door een planken goot boven op de schoepen van het waterrad, dat om zijn as wentelt in de diepte, waar ook het molentje met zijn verweerde en bemoste bekleeding van eiken planken gedoken ligt. Want dit watermolentje is, evenals de andere in deze buurt, een bovenslagsmolen. 't Is

tevens een particulier bedrijf van den boer van de Hazelbekke. Bouwhuis, die er zijn rogge maalt tot stuivend meel. Geheimzinnig is het halfdonker van den maalzolder, waar de lichtbundels door de bestoven kleine ruitjes en de deuropening naar binnen vallen en de meelstofjes dansen in die gouden banen. Het oude raderwerk knerpt en knarst, de steenen ronken en het vallende water zingt zijn eeuwenoud lied. Dan, als het in guipen, half verstoven, beneden aan den voet van den molen is aangekomen, rept het zich haastig voort door een donker, diepingesneden ravijn, schuilgaande in de dichte warreling van heesters en, daarboven uitrijzend, de beuken en eiken met hun gladde rechte stammen of een donkere taxus, door de vogels gezaaid. Langs boschrand en weide stroomt de beek

verder, om spoedig weer te worden gestuit voor een tweeden molen, dien van de boerderij de Mast. Ieder, die den weg van Ootmarsum naar Vasse heeft afgelegd, kent hem; hij ziet er niet zoo oud uit als die van de Hazelbekke en ligt thans, doordat de boomen er omheen gehakt zijn, vrij kaal aan den rand van den straatweg. Doch de beek blijft even mooi om te zien, ook waar zij door het zuidelijk deel der boerschap Vasse, de Bekkezied (= Beekzijde) stroomt en een groot aantal oude hoeven, dicht op elkander gedrongen, aan haar oevers liggen. ☞ Onnaar verdienste te beschrijven: dit heeft Mr. G. J. ter Watermolens". Verdwenen is de Meerbekken-molen op den bovenloop der Springendalsche beek (beter: de Meerbekke), maar de plek, waar hij lag, is nog duidelijk te herkennen. De molen van het Springendal werd papierfabriek, later wasscherij en bandfabriek,

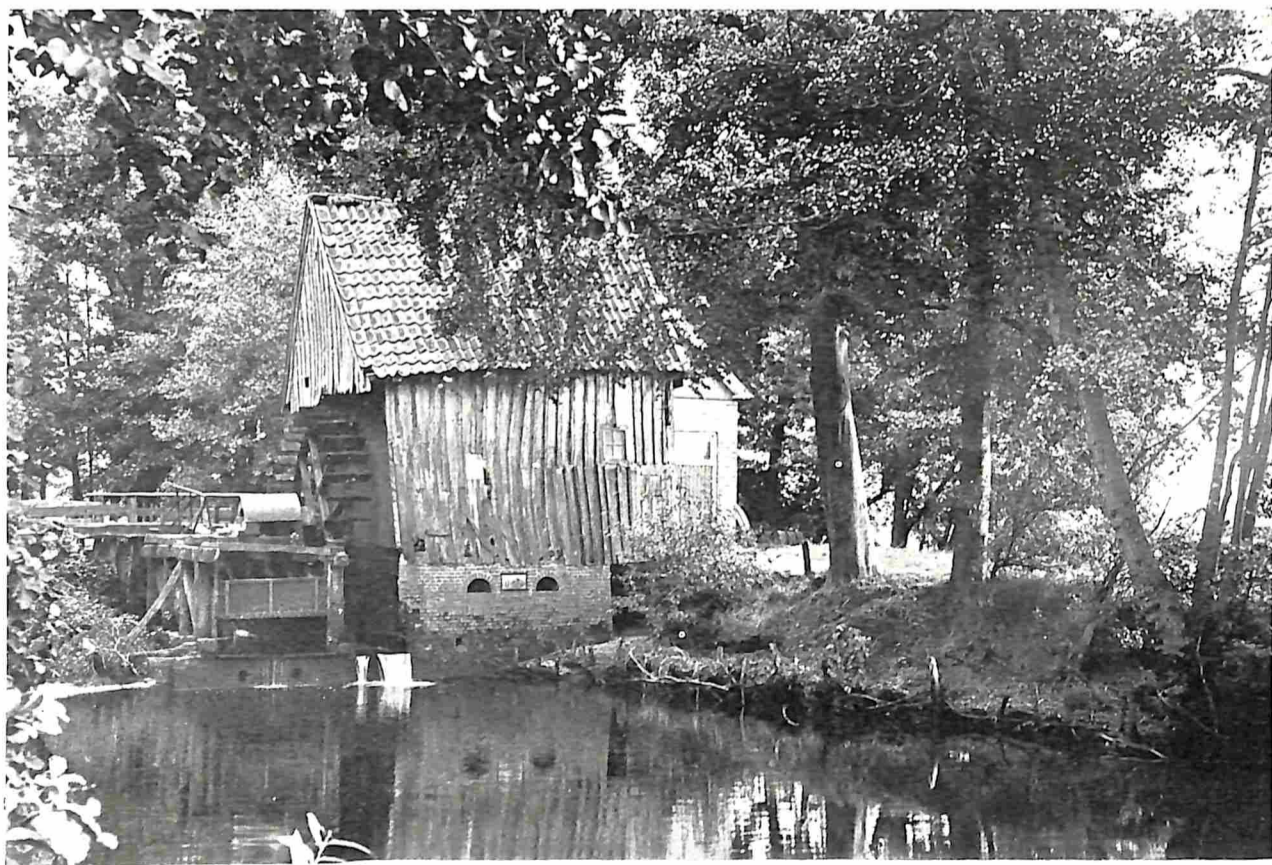

DE SPRENGEN BIJ OOTMARSUM

maar het molenrad bestaat nog. Afgebroken is ook de molen van den Splinterinkhof, het oude bisschopelijke goed aan den weg naar Lage, even ten Noorden van Ootmarsum; verdwenen ook de beide molens bij de Commanderie te Ootmarsum. Doch andere zijn nog in wezen, al zijn ze dikwijls gemoderniseerd. Sedert het begin der achttiende eeuw werden een aantal molentjes aan hun oorspronkelijke bestemming onttrokken en werd, evenals op de Veluwe, de waterkracht in dienst gesteld van de papierfabricage, waarvoor het heldere water ook overigens uitstekend geschikt was. Zoo lezen wij, dat er tot 1867 vijf molentjes eigendom waren van de firma B. Cramer, waarvan er drie met 4, een met 5 en een met 8 hamerbakken werkten, en dat er alle soorten geschept papier en bordpapier werden vervaardigd met een gezamenlijke productie van ongeveer 400 kilo per dag. De laatste eigenaar, H. G. D. Cramer te Ootmarsum hield ondanks zware concurrentie en de slechte verbindingen met het achterland het bedrijf nog lang gaande. Maar omdat hij hoofdzakelijk op den uitvoer naar Duitschland was aangewezen en ten slotte hooge beschermende rechten den afzet onmogelijk maakten, gaf hij den strijd op en kocht in 1884 de stoompapierfabriek „Berghuizen” tusschen Wapenveld en Hattem, die nog floreert. Zoo verdween deze mooie tak van nijverheid weer uit Twente; de papiermolen van het Springendal werd een wasscherij, de Meerbekkenmolen gesloopt, de papiermolen van Mander, in 1711 als eerste van dien aard gesticht, werd ook een wasscherij... niets is bestendig, alles stroomt, evenals de snelle beken.

Slechts in den arbeid woont de vrede, en in de inspanning woont de rust.

(Theod. Fontane)

EEN KOREN-WATERMOLEN TE GEESTEREN

Trichocereus Schickendantzii

EEN GEMAKKELIJK GROEIENDE CACTUS

DOOR G. KROMDIJK

ER zijn cactussen, die in huis, ja zelfs in de kassen onzer kweekers moeilijk in bloei te krijgen zijn. Daartoe behoort ook de *Trichocereus Schickendantzii*, die we nochtans om haar echten cactusvorm ongaarne in onze collectie zouden missen. Als echte cactusliefhebbers weten we al wel, dat de uitzonderlijke vormen, met de mooie beharing en bedorning, eigenlijk bij heel veel

cactussen het voornaamste zijn. ☼ De naam *Trichocereus Schickendantzii*, ook bekend onder den naam van Gele Haartoortscactus, zegt u niet veel, en toch wil ik wedden dat ge ze zelf wel in uw collectie hebt, alleen nog onder den ouden naam van *Echinopsis Schickendantzii*. Als zoodanig werd ze voor het eerst door den Franschen cactuskenner Dr. Weber beschreven. De naam *Schickendantzii* ontving ze ter eere van den leeraar *Schickendantz*, die deze soort ter determinatie aan Dr. Weber toezond. ☼ Dr. Weber echter schijnt zelf met den naam geen vrede te hebben, want beschrijft haar later, evenals Schumann, als *Cereus Schickendantzii*. Alwin Berger deelt haar tenslotte in bij het geslacht *Trichocereus*, onder welken naam de cactuskweekers haar thans aanbieden. ☼ *Trichocereus Schickendantzii* is afkomstig uit het Noord-Westelijk deel van Argentinië, waar ze op een hoogte van 1000 tot 2500 m tegen de berghellingen groeit. Ze bereikt daar een hoogte van 80 tot 100 cm. Ze vormt echter eerder stevige, gedrongen planten met ettelijke ongeveer 6 cm dikke zuiltjes, die 14 tot 18 ribben tellen, welke geheel begroeid zijn met korte, geel-bruine dorens, is heel gemakkelijk in cultuur en behoort dan ook in geen enkele collectie te ontbreken.

Evenals de meeste succulenten verlangt ze een volzonnige, in den winter niet te warme standplaats. Vooral in den winter moet men met het gieten voorzichtig zijn, want krijgt ze te veel water, dan zitten ze spoedig onder de wortelluis. Zoodra men de aanwezigheid van de gevreesde wortelluis bemerkt, haalt men de plant uit den pot en schudt al den grond tusschen de wortels uit, om de laatste resten tenslotte onder de kraan weg te spoelen; eventueel kan men haar — evenals de overgebleven wortels — nog be-

spreken met een oplossing van 1 % Poliflor. Daarna kan men haar weer in geheel verse aarde oppotten. Aanvankelijk kweekt men haar wat warmer en is men met het gieten zeer voorzichtig. ☼ De puntige bloemknoppen zijn bedekt met een soort zwarte wol, en ontstaan aan den punt van het stammetje. Ze bloeien echter zóó weinig, dat er nog schrijvers zijn, zooals Schumann, die zeggen, dat de bloemen alleen als knoppen bekend zijn. Geen wonder dat we verbaasd waren toen we een geheel groepje in vollen bloei zagen.

N A A R A B I S K O

DOOR MR. J. VAN DER SCHEER

NORRLAND heet het. Noordland. De Lapp-land-expres, Stockholm-Narvik, rijdt, uur na uur, door dichte wouden en over schuimende

rivieren, langs steeds schaarschere en steeds kleinere plekken cultuurland. Het bosch wordt lager en dunner; vóór Gällivare accentueert, ten bate der touristen, een net bordje, ter weerszijden van den spoorweg, het wel zéér Noordelijke van deze reis: Polcirkeln. Verder rijden we over een zame, schaars begroeide, moerassige hoog-

TRICHOCEREUS SCHICKENDANTZII

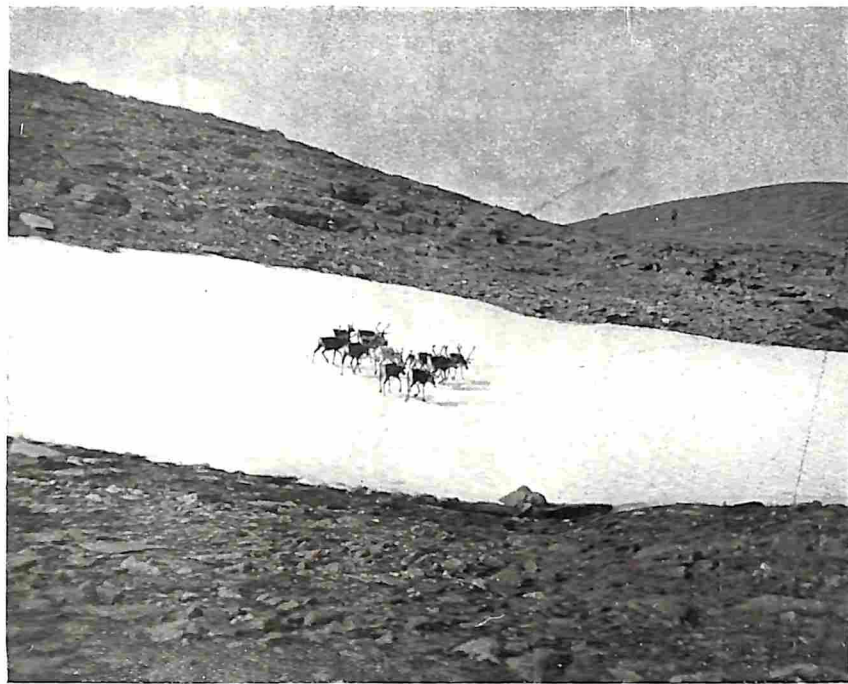
vlakten, langs de ertsbergen van Gällivare en Kiruna, door een vrijwel onbewoonde streek met eenige huizen van spoorwegpersoneel en enkele nederzettingen van Lappen. Eindelijk — Abisko Turiststation. ☼ Een keurig, sober, maar comfortabel hôtél, geëxploiteerd door Svenska Turist-föreningen. Fier waait er de Zweedsche vlag. ☼ Wat men hier zoekt? Wie men hier vindt? ☼ Het zijn „vogels van diverse pluimage”, die hier neergestreken zijn. Het zijn correcte Engelschen, die 's morgens hun porridge lepelen en uitstapjes maken per motorboot naar de nederzettingen van Lappen om de Torne-trïsk, het groote bergmeer, die een excursie naar Narvik maken met uitzicht op de blauwgroene Ofotenfjord en kleine wandelingetjes om het hôtél met misschien, als einddoel, de Nuolja. ☼ Het zijn zwervers door de oneindigheid van Lappland, in een uitrusting bestand tegen water en muskieten, die wellicht dagen hebben getrokken zonder anderen te zien en nu hier komen genieten van de gaven der cultuur, om dan weer verder te trekken door het wilde Noorden van hun Zweedsche land, waar hooggebergte rijst tot boven de tweeduizend meter, culmineerend in den

Kebnekaise. ☼ En tusschen deze beide uitersten zijn er vele schakeeringen; botanici verblijven er naast touristen. Ook Nederlanders komen er wel, misschien

wat meer sinds de koninklijke familie dit oord tweemaal als zomerverblijf koos. ☼ Robertus Nurks en Batavus Droogstoppel zouden spoedig klaar zijn met hun oordeel over Lappland in het algemeen en Abisko in het bijzonder: Moerassen en Muskieten. Het valt niet te ontkennen, die zijn er. En in Juli vooral kunnen de muskieten een plaag zijn. Het

zijn er niet enkele, die op de meest onverwachte momenten steken in de beenen van een stilzittenden bewonderaar van de schoonheid van het Noorden, het zijn zwermen die hem vervolgen bij zijn zwerftochten en die den tourist soms dwingen te wandelen in lederen bekleeding en sluiers. ☼ In Augustus, als het koeler wordt, is de groote massa verdwenen. Men wenschen niet heelemaal weg; Lappland zonder muggen is Lappland niet meer. In Abisko's gastenboek treft men hen in woord en beeld. ☼ Er is een Hollandsche dame in Abisko geweest, die ook door de muggen gebeten is, ongetwijfeld een verwante van bovengenoemde klassieke figuren der Nederlandsche letterkunde. Zij wilde een Hollandsche ingenieur naar Lappland sturen; draineeren, wellicht met dijkjes, slootjes en molentjes en dan vermoedelijk in een natuurreservaat achter muggengaas, een duizendtal muggen ter bezichtiging. ☼ „Verboden de dieren aan te raken”. ☼ Haar plan zal wel niet uitvoerbaar zijn en ook niet wenschelijk. Muskieten behooren in Lappland als koeien in Nederland. Men accepteere hen en neem hun beten op den koop toe, want Lappland betekent iets meer. Ik zwijg verder over de muggen. ☼

Lapland is grootsch en zwijgend. Het is natuur en vrijwel onbewoond, verlatener, naarmate men in het Noorden en Westen de bergen nadert. Eén spoorlijn, de ertslijn, doorsnijdt de eenzaamheid: Luleå, Gällivare, Kiruna, Narvik. Enkele halten met weinige menschen. ☼ Eenzaamheid rondom; enkele zwervende Lappen; 's winters nacht, koude, sneeuw, een korte felle zomer. De spoorwegarbeiders hebben een hard en eentonig bestaan; vandaar hogere tractementen en een vacantiethuis niet ver van Abisko, met de Noordelijkste golfbaan van de wereld. ☼ Eenzaamheid ter zijde van den spoorweg over vele „Milta”, Zweedsche mijlen van tien K.M. met wat nomaden-Lappen en rendierkudden, die 's winters naar volkrijker streken gaan. Maar in die eenzaamheid, wijd verspreid, de Turiststationer van den Zweedschen Touristenbond, Abisko, Suorva, Saltoluokta en andere, die voldoende comfort bieden en waar ook zij, die geen dagenlange zwerftochten wenschen te maken, de bergwereld van het Noorden kunnen leeren kennen. ☼ De touristenbond, juist vijftig jaar oud, neemt steeds toe in activiteit; men kan, hier en daar langs aangeduide paadjes, van „Station” tot „Station” trekken; er liggen booten om meren over te roeien en stugor en kator om te overnachten. Een stuga is een klein houten huisje, een kâta een hut in Lappentrant, van berkenstammen en plaggen. Niet elke drie

RENDIEREN OP DE NUOLJA

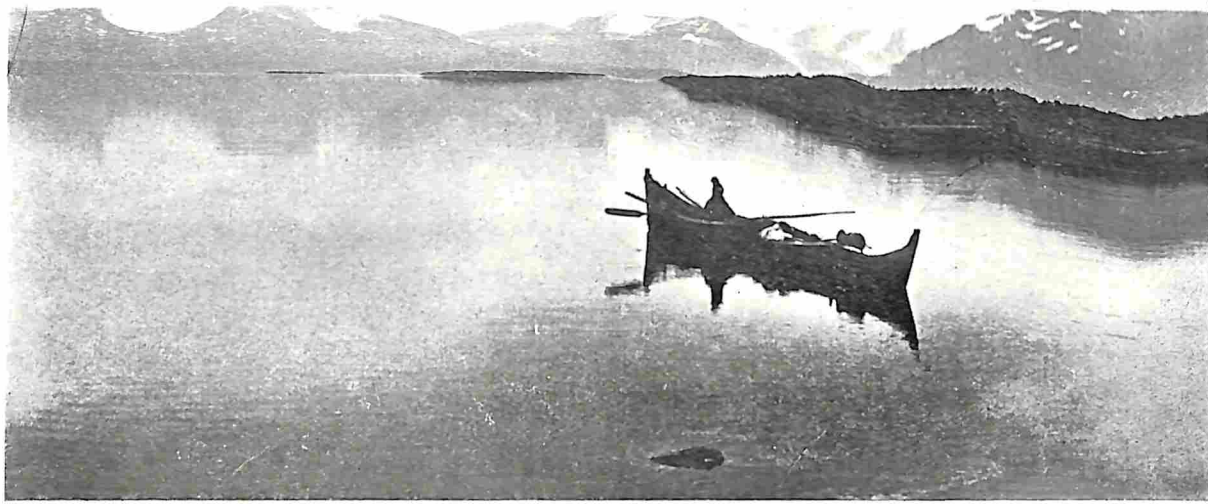
of vier uur vindt men hier een „bewirtschaftete Hütte” als in de Tiroler Alpen. Drie of vier dagen trekt men, beladen met proviand, van Station naar Station. ☼ Abisko ligt aan de Torneträsk, waaruit de Torne Älv zeewaarts stroomt. De Torneträsk beheerscht Abisko. Het is een machtig meer van bijzondere schoonheid, een schoonheid die hier niet zoozeer zijn oorsprong vindt in de verscheidenheid der bergvormen, in grillige, steile toppen met sneeuwvelden en gletschers. De meeste bergen zijn rustig van vorm, rondgeslepen door de gletschers van den ijstijd. Aan de overzijde van het vijftig kilometer lange en hier en daar tien K.M. breede meer rijzen ze vrij steil, maar om Abisko

liggen ze in wijden kring. Enkele dragen sneeuwvelden op den top. Allen zijn zacht glooiend en rustig van bouw, slechts de diepe pasinzinking Lappporten maakt inbreuk op de evenwichtigheid. ☼ De schoonheid van de Torneträsk ligt in de tint, de altijd wisselende tint, wisselend met elke wolkenlucht. Zware wolkencomplexen drijven uit Noorwegen hier heen over en veranderen het blauwgroen in een grijs van talloze nuances. Het mooist is de Torneträsk bij avond, in de

oneindig lange avonden van den Lapplandschen zomer, waarin het zeer langzaam donker wordt, zelfs vele weken niet donker wordt. Abisko is immers het land der Middernachtzon. ☼ De boot van S.T.F. vaart naar de zomerdorpen der Lappen; in een goed uur is men in Pålno viken. Wie het echte Lappenleven wil zien, moet hier niet heengaan. Om de touristencentra groeit naast de drie soorten Lappen, die de wetenschap onderscheidt, nl. berg-, bosch- en visch-

Lappen, een vierde categorie, de Touristenlappen, met eigenschappen als gevonden worden in Marken en Volendam. Ze zwerfen dikwijls om het hôtel, verkoopen er hun produc-

ten van rendierhuid en -been en weten heel goed te rekenen. Deze Lappen maken kennis met de producten der beschaving. In Pålno viken treft men de kâta in allerlei ontwikkelingsstadia: nog van stammen, maar met een raampje en een fornuis, met een planken vloer in plaats van één van berken-

HET MEER TORNETRÄSK BIJ ABISKO

twijgen, ja zelfs geheel van planken. ☼ De Lappen in Pålno viken hebben geen rendieren, maar geiten Ze gebruiken tafels, spiegels en gilettes; en hier en elders zijn welgestelden met buitenboordmotoren en, zegt men, radioapparaten. De Zweedsche staat geeft hun onderwijs en ze lezen de veelal socialistische bladen uit de mijncentra in het Noorden. Ze praten mee over Hitler en Goering en de laatste gebeurtenissen . . . ☼ Pålno viken is als Lappendorp niet interessant, maar mooi is de tocht er heen en weelderig bosch met talloze boschbessen strekt zich hier uit tot de Noorsche grens. ☼ Ieder Zwitsers of Tiroolsch vacantieoord dat zich zelf

respecteert, bezit wandelingen in allerlei variaties en duur met Wirtshäuser zur schönen Aussicht als welkome rustpunten. Die zoeken men niet in Abisko. Er zijn de uitstapjes per boot en naar Narvik en — als tegenhanger — de zwerftochten door de wildernis. De middenweg is smal. Er is, vlak bij, een kleine „canyon” waardoor de Abiskojokk omlaag braist en een goed half uur verder, Marmorbryttet, en dan Björkliden met zijn waterval; langs een paadje of over den spoorweg (op „Egen Risk”) in een kleine twee uur bereikbaar. Björkliden heeft het zomerhuis der spoorwegarbeiders. Silverfallet is een vriendelijke waterval in een kloof. Deze waterval wijkt af van de gebruikelijke Zweedsche, welke meestal een enorme stroomversnelling is, die met oerkracht omlaag buldert. Harsprånget, in de Lule Alv, is de Zweedsche waterval in zijn grootste volmaaktheid. ☼ Silverfallet kon in de Alpen liggen, waar de tourist ruime keus in watervallen vindt; groote en kleine, stralen en sluiers, groot-sche en liefelijke. Silverfallet is sierlijk en een wandeling waard. Maar hij is niet Zweedsch. En niet ver er vandaan, in Björkliden, kan men zelfs iets consumeeren, al is er geen Wirtshaus zum Wasserfall.

Dicht bij den waterval kampeeren een paar Lappen in een tent. Ze eten visch aan een vuurtje. Maar helaas, ze zijn een variatie van het type „Touristenlap”; het zijn de jongens van de golfbaan der spoorwegarbeiders ☼ De Nuolja (of Njulja) is de uitzichtberg van Abisko. Late touristen kunnen er tot diep in Juli de middernachtzon bewonderen. Een gemakkelijk paadje leidt omhoog, waar 't uitzicht ruim is op de Torneträsk en een wijden krans van Noorsche en Zweedsche sneeuwtoppen. Als men het treft, kan men er een kudde rendieren vinden; wij zagen hun silhouetten prachtig afsteken tegen een sneeuwveld, waarover ze juist liepen. Ze zijn vrij schuw, half wild en ook hun meesters, de Lappen, hebben moeite hen weer te vangen als ze in den herfst naar het Zuid-Oosten trekken. ☼ Tweemaal daags, de groote gebeurtenis, passeert de trein naar Narvik Abisko. Narvik is de groote ijsvrije ertshaven, waarheen talrijke ertswagens het rijke ijzer van Kiruna brengen. Een tocht hierheen mag niemand verzuimen. Over kale, steenige plateau's stijgt de spoorweg tot Riksgränsen om dan door de diep ingesneden dalen van Noorwegen en hoog boven de Ofotenfjord, die blauwgroen beneden ligt, snel te dalen door tunnels

en over viaducten. Narvik ligt mooi tusschen hooge bergen, maar is zelf een nieuwe houten stad zonder veel merkwaardigs, opgekomen door de ertslijn en gegroeid van visschersdorp tot uitvoerhaven van tienduizend inwoners. Ik bezichtig het snel en ga per keerenden trein terug. (Slot volgt)

Het sneeuwkllokje

LIEF sneeuwkllokje! Je bent al door zooveel Nederlandsche lente-optimisten bezongen, en in zooveel kinderkranten en kinderboekjes hebben ze versjes en lesjes op je gemaakt, je bent al zóó gelauwerd door een groot publiek van poëten en winterverachters, dat ik werkelijk betwijfel, of je nog dit kleine blijk van waardeering zult willen aanvaarden van een dwazen dichter, die weet, wat je lentebelofte waard is (niet meer dan het woord

van den minnaar, die morgen zijn eeden is vergeten) — die weet, dat je niets bent dan een illusie, een lieve illusie weliswaar en die toch ieder nieuw voorjaar daarvan het slachtoffer wordt. ☼ Lief bèn je. Onzegbaar lief. En dapper. Je klimt met je dunnen steel uit den harden grond, je

Foto Jan P. Strijbos

SCHOLEKSTERS OP DE PIER TE IJMUIDEN

vouwt in de barre winterkou je blaadjes open, je hangt in een vrieslucht je klokjes op: wit als een sneeuwvlok, maar met teere, groene streepjes, als smalle glimlachjes langs de randen. Je bent een verademing, je bent een oase in de woestenij van ijs en sneeuw en modder en mist en onttakelde tuinen en vervelende boomen. ☼ De wind strijkt langs het gras, waartusschen je bent opgeschoten, en je klokjes schijnen te luiden. Ik heb als kind je belletjes aan mijn oor gehouden, omdat men mij had verteld, dat je de lente inluidde. Maar dat was natuurlijk een illusie, zooals je zélf een illusie bent. ☼ Je vertelt ons van komende lentedagen, zegt het volksgeloof, en de poëtische harten zeggen het na. Maar het kan immers nog wel een páár maanden duren. Het kan nog gaan hagelen, het kan gaan sneeuwen, we kunnen de schaatsen moeten onderbinden, en in midden-Mei komen de IJsheidre drie maanden duren, of een jaar: je hebt hem draherinnerd. ☼ En daarom, sneeuwkllokje, luid, omdat het voor ons, menschen, prettig en onontbeerlijk is, in den winter aan het voorjaar te gelooven! Ws.